

FKP'nin Soldan Eleştirisi ve Althusser

Avrupa'nın büyük kitle partileri, FKP, İKP v.b. yönlerini, stratejilerini kolay kolay değiştirememeleriyle tanınmışlardır. Özellikle FKP uzun yıllar «Komintern Partisi» özelliklerini üzerinden atamıştı. 1968 Avrupa'nın birçok Komünist Partisi için, ama özellikle FKP için, bir dönemeç noktası oldu. Uzun yıllar Avrupa ülkelerinde ayaklanma koşulları beklenmiş, bu koşullar bir türlü gelmemişti. 1968'de geldiği vakit, Komünist Partilerin bu koşullarda da hareketsiz kalmak zorunda olduğu görüldü.

Başka şeyler de görüldü. Zengin Avrupa ülkelerinde devrimci potansiyel kalmadığına çoğu kişi içtenlikle inanmaya başlamıştı. 1968'in kendiliğinden patlayan kitle hareketleri bu inancın temellerini yıktı. Bu arada başka şeyler de düşündürdü. Niçin KP'ler «taalet» içindeydi? Niçin geniş kitlelerin desteği kazanılamıyordu? Ve benzerleri. Ülkelerin yeniden göstermeye başladığı devrimci potansiyel karşısında duyulan iyimserlik ve KP'lerin durgunluğunun kaçınılmaz kıldığı eleştirelilik, Batı'da bir teorik canlanma başlattı. Marksistler yeniden en ciddi düşünceleri üreten, en canlı tartışmayı yaratan kişiler haline geldiler. Üretilen düşünceler, kitlelerde cevap da buluyordu; en azından, bu teorik atmosfere konumu gereği daha yakın kitlelerde.

Böylece yaygınlaşan canlılık, birtakım tarihi koşullarla birleşerek, sonunda partileri de hareketlileştirdi. Ama geleneksel KP, geleceğe uygun olarak, hareketliliğinin sonuçlarını sağa doğru kaydırды. SSCB karşısında alınmaya başlanan tavırlar ve iç burjuvaziler karşısında alınan tavırlar, sonunda Avrupa - komünizmi adını alan sentez içinde birleşti. Özellikle FKP gibi bir eski «Komintern Partisi» için azımsanmayacak bir değişiklikti bu.

Bu büyük değişiklik, parti kongrelerinde kolayca onaylandı. Hemen hemen hiç tartışmasız kabul edildi taban tarafından. Bazı aydınlar, birtakım teorik gerekçeler göstererek, bu değişikliğin bazı olumlu yanları olsa da, özünde bir sağa kayış demek olduğunu ve partinin ve halkın ileride bunun zararlarını göreceğini söylediler. Parti yönetimi, bizlerin de burada alışık olduğumuz deyimlerle, «tabandan kopuk aydınlar» filan diyerek hafifledi bu muhalefeti, tabandan da, gerçekten, fazla kulak veren olmadı.

Onca köklü geleneğiyle koca Fransa Komünist Partisi, bu partinin militanları, böylesine bir değişik anlayışı, perspektifi, nasıl olmuş da bu kadar kolay kabul edivermişlerdi? Bu soruya verilecek cevabın toplumsal psikolojiyle ilgisi olması gerekir sanıyoruz. Yılların durgunluğundan sonra gelen bir hareketlilik: İnkâr edilmez, görmezlikten gelinmez bir şeydi bu. İlkeli, ilkesiz (şimdiye kadar «ilkeli» idi, ama bir adım ilerlememişti), iktidar oldukça yakın görünüyordu. Bu, tabandan çıkabilecek sesin çıkmamasını sağladı. Değişik bireyler, değişik gerekçelerle düşünmüş olabilirler. Parti ilerlerken, iktidara yaklaşırken, ilkeler üstüne gürültü koparmak doğru mu (üstelik, ihanetle de suçlarlar adamı)? Kimisi Sovyetlere karşı alınan tavırdan

gocunmuş, kimisi proletarya diktatörlüğünün reddine içerlemiş, kimisi bunların da ötesinde, partinin iç işleyişinde demokratik mekanizma değişmeden partinin demokrasi havarisi kesilmesine, kimisi bütün bu demokrasi edebiyatına karşın örneğin kongrelerin yürütülüşündeki anti - demokratik tutuma kızmış olabilirdi. Ama parti hareket halindeyken, iktidar yaklaşır gibi görünürken, bir avuç aydın dışında kimse karşı çıkmadı, ses etmedi. İşte bu hava içinde 1978 seçimlerine gelindi. Sosyalistlerle ittifak, ittifakın bozulması, beş dakikada yeniden kurulması, v.b. garip olaylar oldu, beklenmedik ve anlaşılmadık olaylar oldu. Birinci tur, ikinci tur. Sonuç: Büyük bir bozgun.

Bu bozgunun yankıları FKP içinde başladı. Bugün için, hangi boyutlara vardığı ve varacağı hakkında konuşmak biraz erken. Söylentiler var. Yöneticilerden Fiterman'ın seçim yenilgisini Sosyalistleri suçlayarak açıklayan raporu, militanlarca kahkahalar arasında dinlenmiş... Parti hücrelerinde devam azalmış... v.b. Bu gibi söylentilerin doğruluk derecesini bilmiyoruz, ama zamanla göreceğiz.

Bir yandan da, gene bazı aydınlar, seçim yenilgisinin parti örgütü ve parti yayın organlarında tartışılmasını istediler. Yönetim, Fiterman raporuyla açıklanabilecek her şeyi açıklamış saydığı için kendini, buna izin vermedi. Şimdi partili aydınlar, partiye bağlı olmayan yayın organlarında düşüncelerini dile getiriyor. Yönetim de, aynı, burada bizim de işitmeye alışık olduğumuz deyimlerle kınıyor onları: «Tabandan kopuk aydınlar... Hiçbir şeyi beğenmezler v.b.»

Burada yayımladığımız yazı, bu koşullarda, dört gün süreyle Le Monde gazetesinde tefrika edildi. Gene bu sayımızda yazısı olan ve partinin sağ kanadını temsil eden (ve taban tarafından çok daha fazla tutulduğu söylenen) Jean Elleinstein da, seçim yenilgisinin tartışmasını yasaklayan yönetimi protesto ederek, düşüncelerini paylaşmadığı Althusser'in söz hakkını savunan ve ayrıca kendi görüşlerini dile getiren bir yazıyı aynı gazetede üç gün süreyle tefrika etti. Bu sayımızda yazılar hayli kabarık olduğu ve yer kalmadığı için bunu alamadık. Elleinstein'ın yazısını ve ayrıca Althusser'in yazısı üzerine çıkmış eleştirileri ilerideki sayılarımızda verebileceğimizi umuyoruz.

Althusser'in yazısı hakkında çok bir şey söylemek gerekmiyor. Şimdiye kadar birçok soyut teorik sorunla uğraşmış ve daha güncel politik sorunları bile aynı teorik soyutlama düzeyinde işlemiş olan yazarın, şimdiye kadar gördüğümüz en düpedüz, yalın ve açık politik metni bu. Balibar'ın konuşmaları ve Althusser'in bu yazılarından sonra, bu grubun FKP içindeki sol muhalefetin yönlendiricisi duruma geldiği söyleniyor. Son olarak, yönetimin kendilerini ihraç etmesinin (FKP epeydir ihraç yapmıyordu) büsbütün ihtimal dışı olmadığını hatırlatalım. ■